

Norra Hagastaden Dp1

KONSEKVENSBESKRIVNING KULTURMILJÖ
NY DETALJPLAN

2024-02-12/ White arkitekter AB

white

<u>Objekt</u>	<u>Ansvarig</u>
Fastigheter: Solna Haga 4:17 Solna Haga 4:18	Jan Perotti <i>Antikvarie</i>
Kommun: Solna stad	White Arkitekter AB
Län: Stockholms län	Tel. 08-402 25 79 jan.perotti@white.se

Innehåll

INLEDNING	4
Bakgrund	4
Avgränsning	4
Underlag	4
Syfte/Upplägg	4
Granskade handlingar	5
Metod	5
Planförslaget	6
NATIONALSTADSPARKEN	8
Parklandskap/Naturmiljö	8
Kulturvården	8
Analys visuell påverkan	9
RIKSINTRESSEN	24
Haga-Ulriksdal [AB642]	24
Norra begravningsplatsen [AB641]	24
Stockholm innerstad med Djurgården [AB115]	24
BYGGNADSMINNEN	28
Haga tingshus	28
Stallmästaregården	29
LOKALA INTRESSEN	30
Området	30
Mark	30
Befintliga byggnader	31
KUMULATIV EFFEKT	36
Bedömning kumulativ effekt	36
SAMMANFATTNING	39
Nationalstadsparken	39
Riksintressen	39
Byggnadsminnen	39
Lokala kulturmiljöintressen	39

Inledning

BAKGRUND

Locum har i samarbete med Solna stad initierat en planprocess för ny bebyggelse inom Norra Hagastaden, en del av det som tidigare utgjorde Karolinska sjukhuset i Solna. Området ligger i anslutning till kommungränsen mot Stockholm i söder samt i anslutning till flera riksintressen. I norr gränsar området mot riksintresset Norra begravningsplatsen, i öster ansluter det till riksintresset Haga-Ulriksdal och i söder Stockholms innerstad med Djurgården. Dessutom ligger det i anslutning till Nationalstadsparken.

Området var under 1600-talet en del av säteriet Karlberg. I takt med att Stockholm växte hamnade området i en ny kontext. Under 1800-talet andra hälft uppfördes vårdinrättningar i området. Därefter förtätades området successivt till det som kom att bli Karolinska sjukhuset. Sjukhuset huserade i byggnaderna fram till 2018 då Nya Karolinska Sjukhuset (NKS) stod klart.

Syftet med planprocessen är att, i enlighet med programmet för norra delen av Hagastaden, möjliggöra ändrad användning i några av de befintliga byggnaderna samt uppföra kvartersstad inom området. Norra Hagastaden, som Solnas del av Hagastaden numera benämns, blir i och med det en fortsättning på Hagastaden där Solna och Stockholm binds samman.

AVGRÄNSNING

Föreslagen detaljplan (Dp 1) omfattar den sydöstra delen av det före detta sjukhusområdet. Den omfattar huvudsakligen delar av fastigheterna Solna Haga 4:17 och 4:18. Konsekvensbeskrivningen omfattar hela det område som influeras av föreslagen exploatering.

Denna konsekvensbeskrivning avser detaljplanens påverkan på kulturmiljön och på kulturhistoriska värden.

UNDERLAG

En kulturmiljöanalys över Karolinska har tagits fram inom ramen för planarbetet. Analysen upprättades av White arkitekter med undertecknad antikvarie som ansvarig. Kulturmiljöanalysen är daterad 2023-11-10, reviderad 2023-12-18. Sedan tidigare fanns en kulturhistorisk utredning där bebyggelsen inom området klassificerats efter kulturhistoriskt värde i enlighet med Stockholms stadsmuseums klassificeringssystem. Den kulturhistoriska utredningen upprättades av Stockholms byggnadsantikvarier och är daterad 2004-09-26. Dessa båda utredningar utgör underlag för denna konsekvensanalys.

De kulturhistoriska förutsättningarna, aktuella författningsskydd och övriga ställningstaganden framgår av Kulturmiljöanalysen.

I samband med planprocessen för Östra Hagastaden på Stockholmssidan, upprättades en miljökonsekvensbeskrivning avseende kulturmiljö, daterad 2021-10-05. Dokumentet författades av Tengbom och White i samarbete. Det är i delar relevant för Norra Hagastaden. Där så är fallet har formuleringar lånats därifrån.

SYFTE/UPPLÄGG

Syftet med konsekvensbedömningen är att integrera kulturmiljöaspekter i planarbetet. Kulturmiljöanalysen och den kulturhistoriska utredningen har fungerat som stöd i arbetet.

Konsekvensbeskrivningen fokuserar uteslutande på kulturmiljöaspekten av planförslaget. Syftet är att bedöma vilka konsekvenser föreslagen utveckling får på de kulturvärden som finns inom planområdet och i omgivande kulturmiljöer. Bedömningen görs med utgångspunkt från Miljöbalken och Plan- och bygglagen. Analysen är indelad i tre delar: Nationalstadsparken, Riksintressen för kulturmiljövården och lokala kulturmiljöintressen.

GRANSKADE HANDLINGAR

Följande handlingar har granskats och konsekvensbedömts:

- Illustrationsbilaga, White & AFRY, samråd 2024

METOD

NATIONALSTADSPARKEN

Planområdet ligger utanför, men i anslutning till Nationalstadsparken. I enlighet med Miljöbalken 4 kap 1 § får ingrepp i miljön "komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar området natur- och kulturvärden".

I denna konsekvensbeskrivning har påverkan på Nationalstadsparken analyserats med hjälp av flera metoder. Framför allt har nedanstående modell för bedömning av påverkan på riksintressen varit applicerbar för påverkan på Nationalstadsparken. Vidare har exploateringsförslaget analyserats med hjälp av vyer, renderingar, situationsplan och plankartan.

RIKSINTRESSEN

Vid bedömningen av exploateringsförslagets påverkan på landskapet och kulturmiljön har Riksantikvarieämbetets rapport, *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken – Handbok* från 2014, använts.

Handboken ger vägledning i bedömningen av hur förändringar kan förstärka eller försvaga de kulturhistoriska värden som identifierats. Vid bedömning av påverkan på riksintresse används begreppet Påtaglig skada som gräns för tillåtlighet. Bedömningen görs platspecifikt och utifrån åtgärdens art.

Riksantikvarieämbetets handbok säger bland annat följande om påtaglig skada:

Landskapets läsbarhet – d.v.s. möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang, såsom det kommer till uttryck i landskapet – är central vid urvalet av riksintressen och därmed även i analysen av en förändrings påverkan på kulturmiljön. Kulturmiljövårdens riksintressen är sammanhängande kulturmiljöer som kännetecknas av att de genom sitt innehåll särskilt väl återspeglar viktiga delar av den kulturhistoriska utvecklingen i landskapet. Miljöns riksintressanta egenskaper består i alla de fysiska uttryck - objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband - som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet. Det är åtgärdens konsekvenser för denna läsbarhet som ska lyftas fram i skadeanalysen. Avgörande för bedömningen är i hur hög grad platsen fortsatt kommer att karaktäriseras av eller kunna återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. Åtgärdens påverkan på både miljön som helhet och på de enskilda objekt som är av betydelse för miljöns läsbarhet ska bedömas.

Avgörande för bedömningen av om en förändring kan innebära påtaglig skada eller inte är i hur hög grad platsen fortsatt karaktäriseras av eller har förutsättningar att återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som varit präglade.

I de fall den föreslagna åtgärden innebär att de riksintressanta uttrycken och karaktärsdragen, eller delar av dessa, förloras eller försvansas bör skadan bedömas som påtaglig. Det kan handla om att fysiska uttryck - objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband - försvinner eller att nytillskott dominerar över eller släcker ut de karaktärsdrag och samband som är avgörande för riksintresset. Att uttryck och egenskaper försvansas innebär att de finns kvar men förändras på ett sätt eller i en omfattning att de inte längre tillräckligt tydligt återspeglar det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget. Om åtgärden innebär att riksintressets uttryck och karaktärsdrag försvagas föreligger risk för påtaglig skada. Det kan innebära att uttrycken förändras eller landskapets rumsliga samband och sammanhang fragmenteras på ett sätt som inte omöjliggör men som påtagligt försvårar läsbarheten av det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget.

	Förändring						
Områdets värden kommer att	fördas	förkas	förstärkas	förbli oförändrade	försvagas	försvansas	försvinna
Innebörd	förbättring			neutral påverkan	skada	påtaglig skada	
Förhållnings-sätt	Inspirera - stärka Berika			Hänsyn Bruka varsamt	Hindra - lindra Minimera skadan	Ej tillåtligt Undvika skadan	

Handlingsutrymmet vid tillämpning av hushållningsbestämmelsen – från att stärka det önskvärda till att förhindra det otillåtna. Källa: Handbok Riksintressen, Riksantikvarieämbetet 2014, s.47.

ANALYS VISUELL PÅVERKAN

Betydelsefulla siktinklar där planförslaget är synligt har inventerats och valts ut för analys. Siktlinjer från Nationalstadsparken och riksintresset Haga-Ulriksdal har prioriterats eftersom det främst är dessa riksintressen som påverkas av detaljplanen. Siktlinjer från Norra begravningsplatsen har också studerats för att utröna huruvida planförslaget är synligt från riksintresset.

Vyer där planförslaget är mest framträdande har valts ut medvetet för att tydligt visa dess inverkan. Vyerna redovisar planförslagets vid avlövad tillstånd, även det för ökad tydlighet.

Betydelsefulla siktlinjer för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, bland annat de som är utpekade i Stockholms stads kunskapsunderlag *Alla tider Stockholm*, studerades i samband med planarbetet för Östra Hagastaden. Framför allt studerades det höghus som föreslogs i kvarter 12, det så kallade Jubileumshuset. Vystudien visade att höghuset skulle ha liten eller ingen påverkan från utsiktspunkterna på Södermalm och Västerbron. Från Observatorielunden avtecknade sig höghuset ovan stadens taksiluett och från Vanadislunden framträdde delar av Östra Hagastadens bebyggelse. De föreslagna volymerna i Norra Hagastaden är betydligt lägre än höghuset i Östra Hagastaden. Utifrån detta kan man sluta sig till att de föreslagna volymerna i Norra Hagastaden endast syns från Vanadislunden. Denna vy har därför tagits med i denna analys. Utöver vyn från Vanadislunden ingår ytterligare tre vyer från Stockholms kommun; Vy 3 Strandpromenaden Frescati hage, vy 4 Kanotklubben och vy 5 Bellevue småbåtshamn. Dessa är främst med för analys av påverkan på Nationalstadsparken.

Det nollalternativ som använts vid bedömning av vyerna kan beskrivas som det mest troliga scenario ifall aktuell detaljplan (DP1 i Norra Hagastaden) ej genomförs. I nollalternativet har lagakraftvunna detaljplaner, samt den antagna planen för Östra Hagastaden, byggts ut. I Norra Hagastaden har dock inte tillkommit någon förändring i nollalternativet.

Vid bedömning av vyerna och kumulativ påverkan har hänsyn tagit till tidigare ställningstaganden beträffande utvecklingen i områden i anslutning av nationalstadsparken. Följande står att läsa i *Vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken från 2012*:

I direkt anslutning till parken växer genom kommunernas planering nya stadsdelar upp, såsom Hagastaden, Norra Djurgårdsstaden och Nya Ulriksdal – vilka alla har bedömts vara möjliga att förena med Nationalstadsparkens värden.

PLANFÖRSLAGET

Norra Hagastaden är Solnas del av Hagastaden, ett av Stockholmsområdets största stadsutvecklingsområden. Här skapas en levande stadsdel med både bostäder och verksamhetslokaler, med ambitionen att skapa ett Life science-kluster i världsklass. När Hagastaden är färdigbyggd kommer det att finnas runt 3000 bostäder på Solnasidan och cirka 50 000 arbetsplatser i området, fördelade på både Solna- och Stockholmssidan.

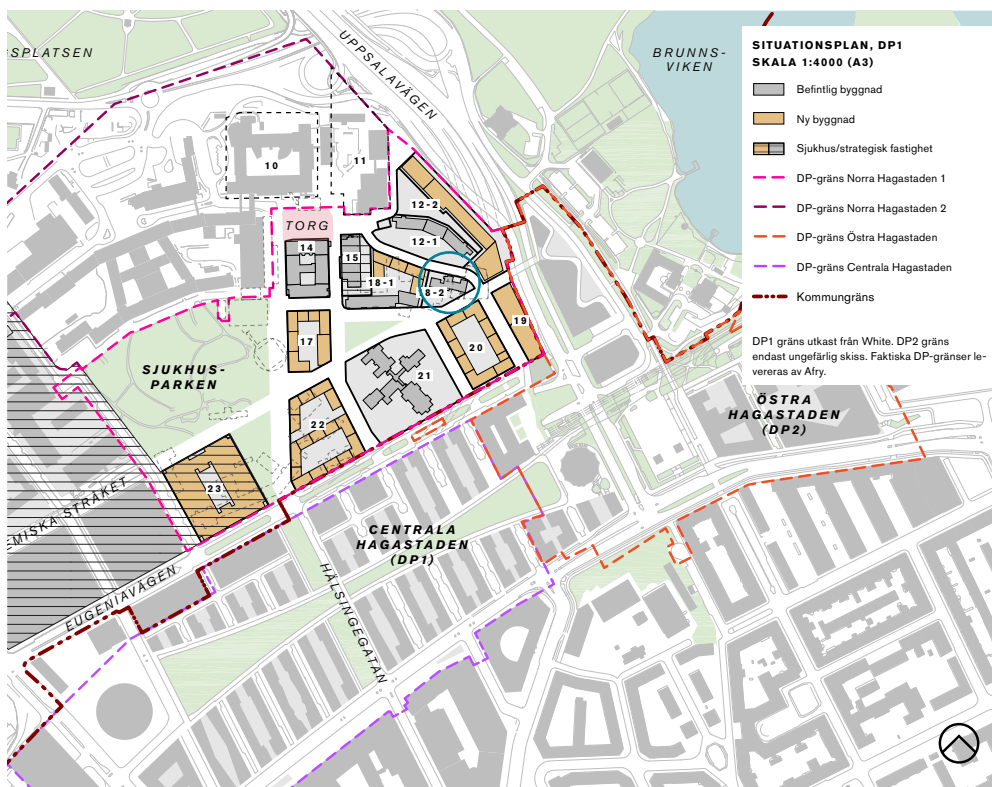
Blandningen av lärosäten, företag, forskningsinstitut, sjukhus, bostäder, kultur, service och rekreation bidrar till attraktiviteten, liksom närheten till storstadens puls och Nationalstadsparkens lugn.

Norra Hagastaden utvecklas till en attraktiv stadsmiljö genom att i en första detaljplan bygga cirka 1200 nya bostäder, företagslokaler, lokaler för vård, utbildning, forskning och laborierverksamhet, förskola och LSS-boende. Detta möjliggörs i det gamla sjukhusområdet genom att Locum utvecklar egna fastigheter och möjliggör för nya aktörer att utveckla bostäder och kommersiella fastigheter.

Den första detaljplanen gränsar i väster till Nya Karolinska Sjukhuset och Karolinska Institutet och mot norr Solna kyrkogård och Norra begravningsplatsen. I öster finns Brunnsviken och Hagaparken medan den södra gränsen ansluter mot den nya bebyggelsen på de överdäckade trafiklederna på Stockholms mark, Centrala Hagastaden. I planförslaget växer Norra Hagastadens karaktär fram, i mötet mellan stenstadens rätvinkliga kvarter och Hagaparkens naturlandskap, i en strävan om att skapa en tätare och med omgivningen mer sammanhållen stadsstruktur och grönstruktur, där världsledande vård och forskning bedrivs alltjämt och fortsatt kommer prägla miljön.

Planförslaget medger:

- Rivning av flera befintliga byggnader.
- Flytt av en byggnad.
- Uppförande av fyra nya kvarter samt byggnadsvolymer utmed E4:an. De nya byggnaderna rymmer sjukvård, bostäder, kontor, handel, med mera.
- Ändrad användning i kvarvarande befintliga byggnader.
- Nya gator.

Planförslaget med de nya byggnaderna markerade. Ring markerar byggnad som flyttats.

Nationalstadsparken

PARKLANDSKAP BEFINTLIGT

Inom planområdet finns en grön remsa utmed E4:an vilken delvis bäddar in bebyggelsen på Solna sjukhusområde och bidrar till landskapsrummets inramning. En del av denna remsa kommer att döljas vid färdigställande av antagen detaljplan för Östra Hagastaden, det vill säga nollalternativet.

PLANFÖRSLAGET

I planförslaget bebyggs den gröna remsan mellan befintliga byggnader och E4:an. Norr om Akademiska stråket, i kvarter 12, föreslås tre sammanhängande volymer med varierad höjd och uttryck. Söder om Akademiska stråket föreslås en volym.

BEDÖMNING

Planförslaget har en liten påverkan på parklandskapet. En indirekt påverkan uppstår eftersom den gröna remsan försvinner och genom att bebyggelsen kryper närmare parken och bildar ett tydligare fondmotiv.

Den gröna remsan utmed E4:an, markerad med rosa i bild, bidrar till inramningen. Källa: Lantmäteriet

Planförslaget ligger i anslutning till Nationalstadsparken. Föreslagna ändringar har därmed en indirekt påverkan på parken. Med anledning av det gäller Miljöbalken 4 kap. §1. "Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden."

KULTURVÄRDEN BEFINTLIGT

Planområdet är idag en bebyggd miljö, delvis med karaktär av hus i park. Området har sedan den första sjukhusbyggnaden successivt förtätats. Byggnaderna närmast Nationalstadsparken tillkom mellan 1935-1980. Avståndet från plangränsen till parken är knappt 100 meter. Ytan mellan består av flerfilig motorväg.

Idag finns det redan en tydlig stadsfront mot Nationalstadsparken, dels i de hittills uppförda byggnaderna inom Hagastaden, dels genom byggnaderna inom Solna sjukhusområde. Det är framför allt de senare som har betydelse för detaljplanen. Denna stadsfront är uppbruten med olikstora byggnadsvolymer med differentierad orientering. Det förekommer även stödmurar i olika utföranden samt bergsskärningar. Trafikapparaten är också en del av miljön. Det en relativt orolig stadsfront med många komponenter. Tegelarkitekturen håller ihop uttrycket.

PLANFÖRSLAGET

Planförslaget medger en förtätning av bebyggelsen inom Solna sjukhusområde vilken kommer att synas från Nationalstadsparken. Det gäller framför allt de volymer som föreslås utmed E4:an. De bildar en sammanhängande och relativt hög bebyggelsefront mot parken. Frontens utbredning och höjd syftar bland annat till att skärma ny bostadsbebyggelse från buller, risk och luftföroreningar.

BEDÖMNING

Påverkan på Nationalstadsparkens kulturvärden har studerats via vyer från Hagaparken, se nedan.

Planförslaget får en tydlig visuell påverkan på flera av de analyserade vyerna. Den visuella påverkan är särskilt tydlig i vyerna från i närområdet. I följande vyer utgör planförslaget ett märkbart tillägg; Vy 2 Kungliga begravningsplatsen, Vy 5 Bellevue småbåtshamn och Vy 7 Tingshuset. I vyerna från östra sidan av Brunnsviken har planförslaget liten eller ingen påverkan på Hagaparkens upplevelsen av landskapsrummet.

Viktiga vyer/utblickar från Hagaparken, Tivoliberget/ Pipers park och Bellevue respekteras. Vattenspegeln och möjligheten att avläsa och uppleva områden med sammanhängande grönska från Brunnsvikens motsatta sida bevaras nästintill oförändrat.

VYER

Vid val av vypunkter har siktinklar från allmän plats där man rör sig till fots prioriterats. De siktinklar där detaljplanen har störst visuell påverkan har tagits med för tydlig redovisning av planförslaget. Vyer som inte påverkas av planförslaget har inte tagits med. Flera vyer överensstämmer med de som analyserades inom planprocessen för Östra Hagastaden, Orange linje i kartan nedan, eftersom de påverkar samma landskapsrum.

Följande vypunkter har analyserats:

- Vy 1 Hagaparken / Södra strandpromenaden
- Vy 2 Hagaparken / Kgl begravningsplatsens udde
- Vy 3 Brunnsviken / Strandpromenaden Frescati hage
- Vy 4 Brunnsviken / Kanotklubben
- Vy 5 Brunnsviken / Bellevue småbåtshamn
- Vy 6 Hagaparken / Haga södra grindar
- Vy 7 Hagaparken / Tingshuset

Vyer som har analyserats. Detaljplanen markerad med magentafärgad linje.

VY 1 - HAGAPARKEN/ SÖDRA STRANDPROMENADEN

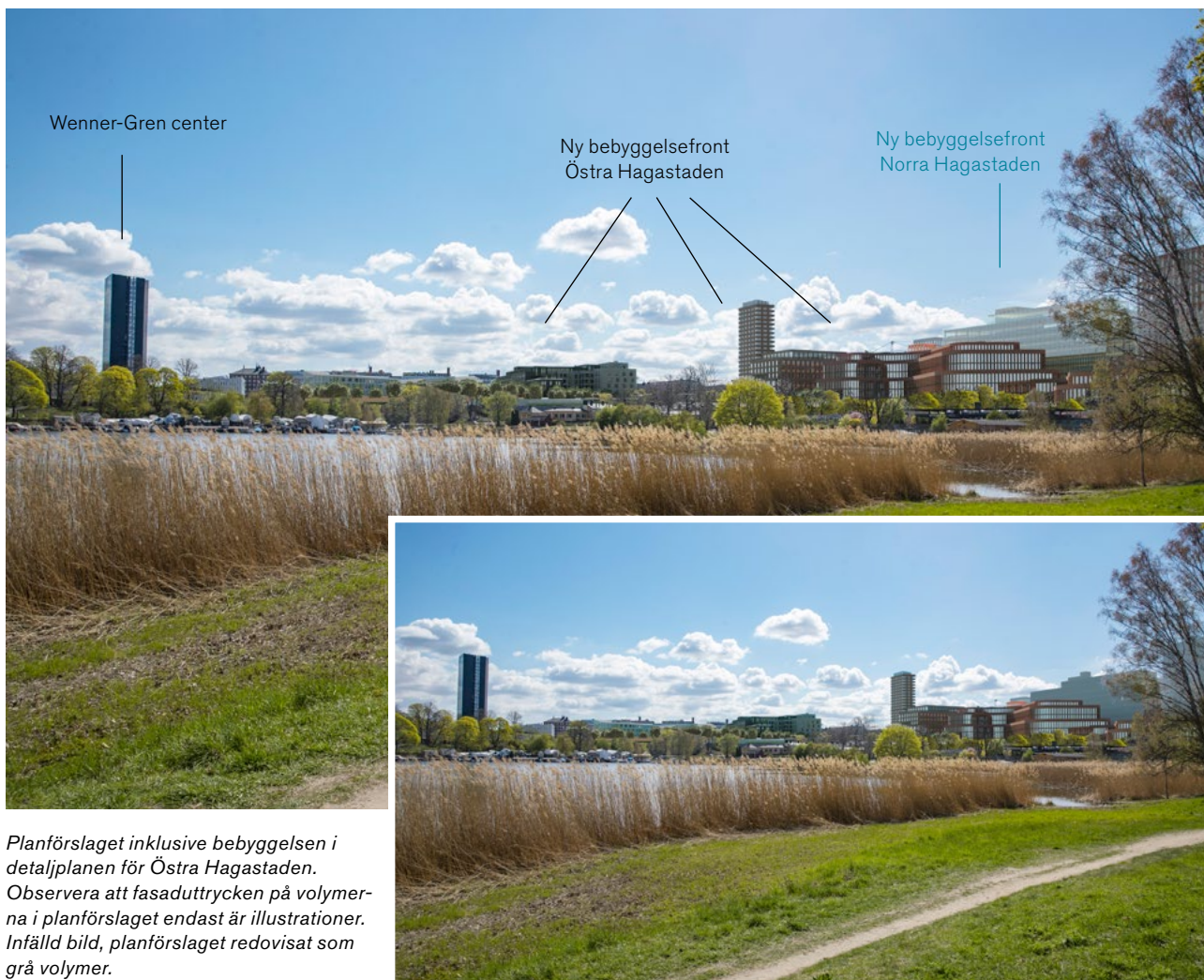
Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy analyserades inom planarbetet för Östra Hagastaden. Vyn har även tagits med i denna analys av Norra Hagastadens påverkan eftersom vypunkten är en välbesökt plats och planförslaget har potential att påverka vyn. En förskjutning av vyn mot norr för att få med mer av planförslaget är inte relevant eftersom den trädridå som kan anas till höger i bild är i vägen.

NOLLALTERNATIV

- Parkrummet definieras av vattenspegeln med omgivande trädplanteringar, gräsbevuxna stränder och vassbevuxna strandkanter.
- Gränzonen mellan stad och park definieras av en trädridå som omsluter vattenrummet.
- Stadens närhet är påtaglig i den tydligt framträdande stadsbebyggelsen på ömse sidor av viken.
- Särskilt framträdande är Östra Hagastadens bebyggelse med sin stadsfront.
- Det nya höga huset i Östra Hagastaden framträder tydligt i vyn och utgör ett nytt tillägg i stadssiluetten.
- Till vänster Wenner-Gren Centers som höjer sig över stadsfrontens låga och jämna siluett.
- Trafikapparaten mellan parken och bebyggelsen kan anas.
- Till höger anar man Norra tornen ovan stadsfronten.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

I denna vy är påverkan från Östra Hagastadens bebyggelse redan stor. Norra Hagastaden medför också påverkan på denna vy, men i mindre omfattning. Planförslaget adderar flera volymer i den nya fronten mot parken och riksintresset. Skala och höjd ökar något i jämförelse med redan antagna volymer bakom Östra Hagastadens bebyggelse. Mötet mellan park och stad blir något skarpare och kontrasten större. Planförslaget medför att stadens visuella närvaro i parkrummet ökar. Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på denna vy.

VY 2 - HAGAPARKEN/ KGL BEGRAVNINGSPLATSENS UDDE

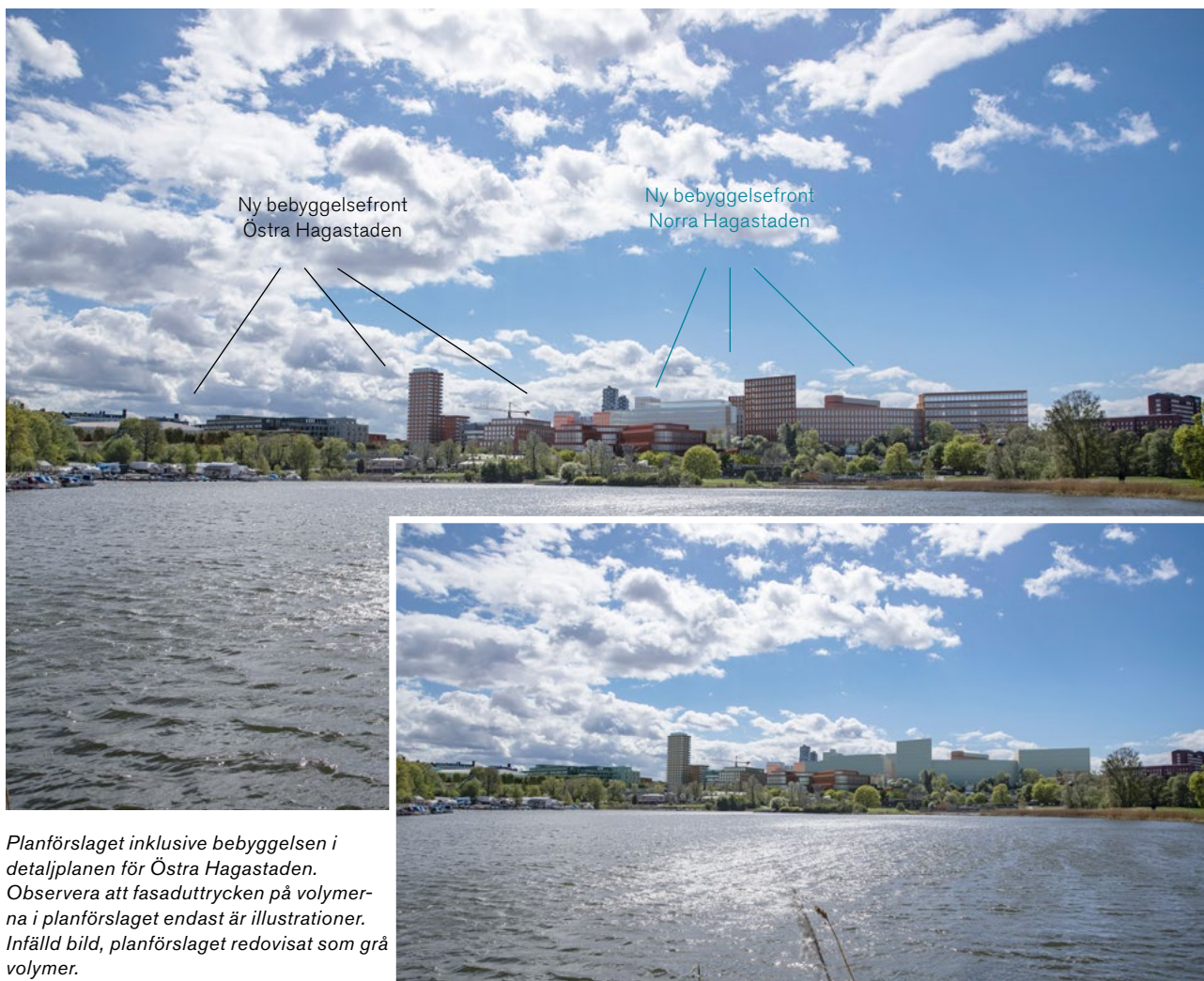
Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy analyserades inom planarbetet för Östra Hagastaden. Vyn har även tagits med i denna analys av Norra Hagastadens påverkan eftersom planförslaget är väl synligt från denna plats och därmed en av vyer som påverkas mest.

NOLLALTERNATIV

- Parkrummet definieras av vattenspegeln med omgivande trädplanteringar, gräsbevuxna stränder och vassbevuxna strandkanter.
 - Gränzonen mellan stad och park definieras av en trädridå som omsluter vattenrummet.
 - Stadens närhet är påtaglig utmed hela vyn.
 - Solna sjukhusområdes sammanhängande, höga och oregelbundna bebyggelsefront avtecknar sig till höger i bild.
- De uppskjutande byggnadskropparna utmed stadsfronten ökar upplevelsen av en oregelbunden och något orolig stadssiluett.
 - Centralt i bild Hagastadens bebyggelse som har en något större skala än bakomvarande innerstadsbebyggelse.
 - Parklandskapet kring vattenspegeln uppfattas mer som en stadspark än som ett historiskt parklandskap.
 - Östra Hagastadens bebyggelse utgör fondmotiv.
 - Det nya höga huset i Östra Hagastaden framträder tydligt i vyn och utgör ett nytt tillägg i stadssiluetten.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

Planförslaget har en märkbar påverkan på denna vy. En ny och tydligt bebyggd front adderas mot parken och riksintresset. Bebyggelsefronten flyttas fram något mot parken jämfört med nuläget, varpå stadens visuella närvaro i parkrummet ökar. Mötet mellan park och stad blir skarpare och kontrasten större. Bebyggelsen i Norra Hagastaden följer topografin. Detta tillsammans med volymernas höjd gör att planförslaget reser sig något över Östra Hagastadens taksiluett, höghuset (Jubileumshuset) undantaget. Därmed blir topografin avläsbar samtidigt som bebyggelsen framträder tydligare i parkrummet.

Taksiluetten ansluter till den befintliga avseende rytmen med uppstickande volymer och däremellan en lägre och relativt jämn siluett. De nya volymerna har bearbetats för att uppnå denna karaktär. Däremot hamnar den nya taksiluetten tydligt över den befintliga. Tegel utgör fasadmaterialet vilket ansluter till det dominerande materialet inom sjukhusområdet. Det är också ett material som harmonierar med trädriddån. Sammantaget medför planförslaget skada på denna vy.

VY 3 - BRUNNSVIKEN/STRANDPROMENADEN FRESCATI HAGE

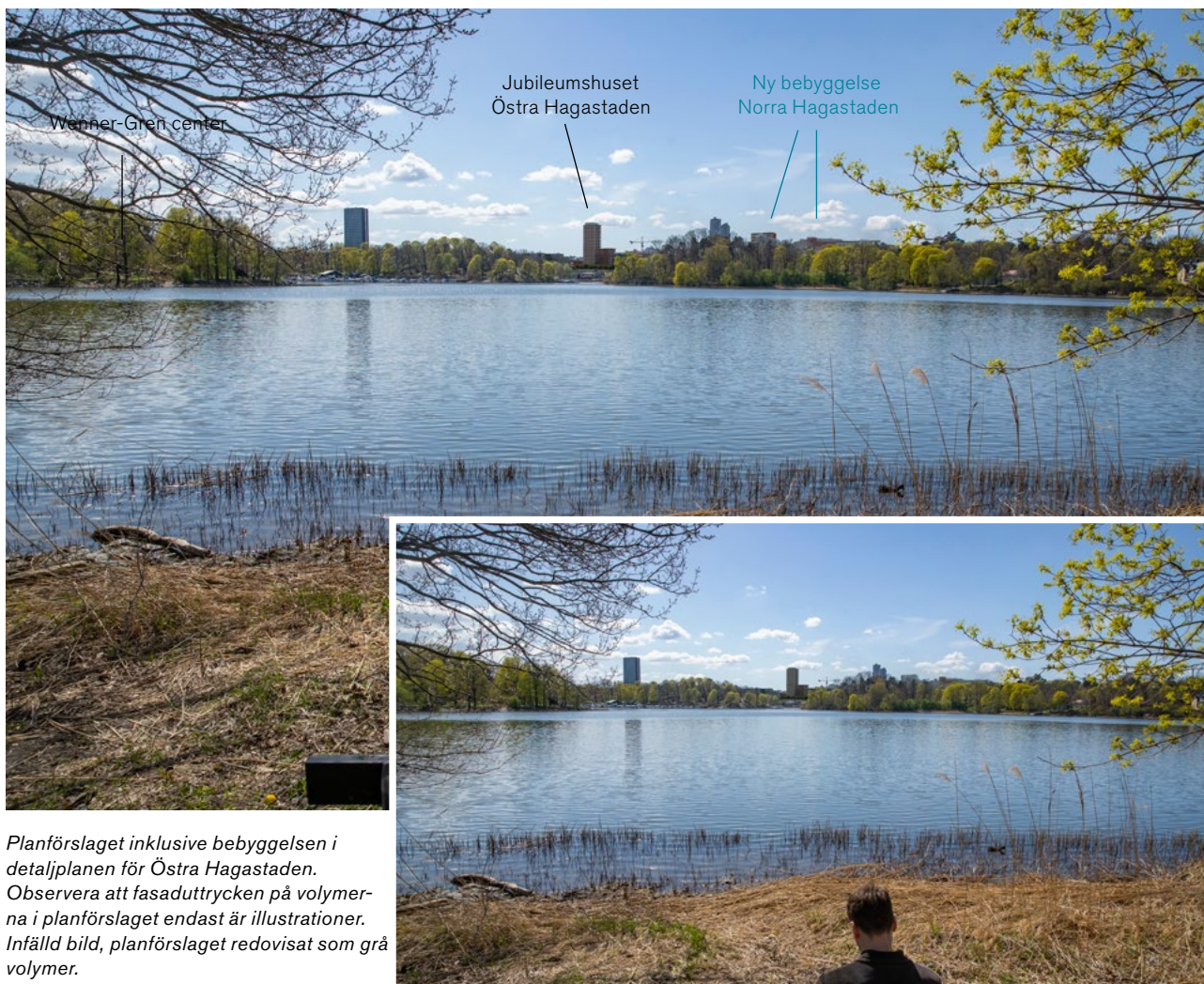
Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy analyserades inom planarbetet för Östra Hagastaden. Vyn har även tagits med i denna analys av Norra Hagastadens påverkan eftersom vypunkten är en välbesökt plats och planförslaget har potential att påverka vyn. Den obrutna utblicken över vattnet och mötet med omgivningen är känslig.

NOLLALTERNATIV

- Landskapsrummet definieras av vattenspegeln med omgivande skogspartier, gräsbevuxna stränder och vassbevuxna strandkanter.
- Stadens närhet är läsbar i den synliga stadsbebyggelsen på ömse sidor av gattet mellan västra och östra sidan av Brunnsviken.
- Avståndet gör att stadens närvaro är tydlig men avlägsen.
- Till vänster Wenner-Gren Center vars höga byggnadskropp tydligt framträder bakom Bellevueparken.
- Till höger Norra tornen och uppstickande delar av Karolinska som mer diskret höjer sig ovanför trädsiluetten.
- Det nya höga huset i Östra Hagastaden framträder särskilt tydligt i vyn.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

I denna vy är stadsfronten med Östra Hagastadens bebyggelse, och då främst Jubileumshuset, framträdande. Detaljplanen för Norra Hagastaden har obetydlig påverkan på denna vy. Delar av bebyggelsen reser sig något ovan trädridån, framför allt volymen i kvarter 12-2. Stadsbebyggelsen bakom trädridån blir något mer framträdande och stadens närvaro i landskapsrummet ökar. Avståndet och den tydliga trädridån som omsluter vattenspegeln gör att upplevelsen av landskapsrummet fortsatt dominerar vyn. Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på denna vy.

VY 4 - BRUNNSVIKEN/KANOTKLUBBEN

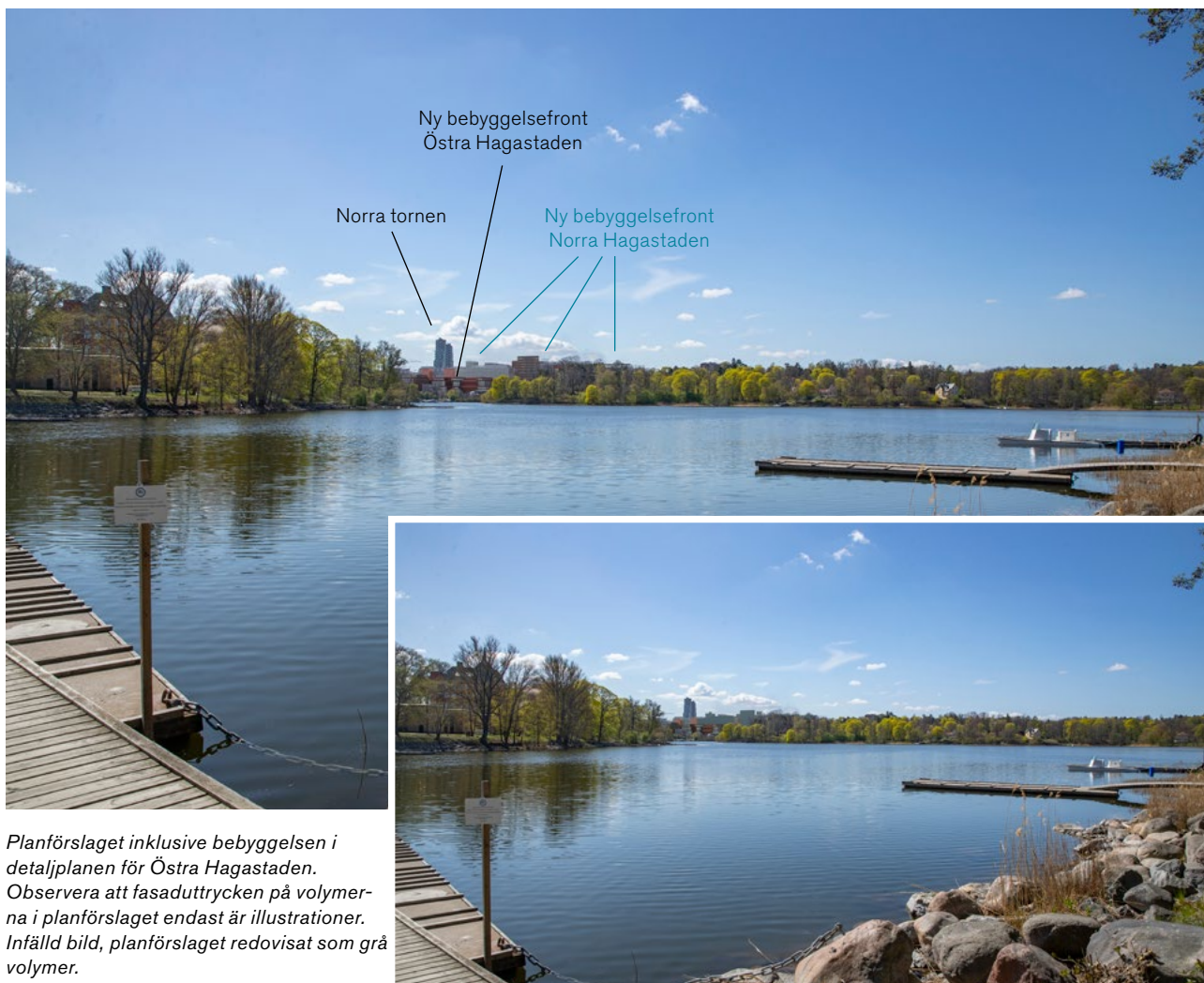
Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy analyserades inom planarbetet för Östra Hagastaden. Vyn har även tagits med i denna analys av Norra Hagastadens påverkan eftersom vypunkten är en välbesökt plats och planförslaget har potential att påverka vyn. Den obrutna utblick över vattnet och mötet med omgivningen är känslig.

NOLLALTERNATIV

- Landskapsrummet definieras av vattenspegeln med omgivande skogspartier och stränder.
- Stadens närhet är läsbar i gattet mellan västra och östra sidan av Brunnsviken.
- Avståndet gör att stadens närvaro är tydlig men avlägsen.
- Norra tornen avtecknar sig tydligt i gattet.
- Framväxande bebyggelse i Hagastaden framstår som kompakt och sammanhållen. Den bildar en tydlig bebyggd front.
- Kräftrikets bebyggelse kan anas bakom träden till vänster i bild.
- De högre volymerna inom Solna sjukhusområde kan anas ovan trädridån.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

I gattet framträder såväl Östra som Norra Hagastaden bebyggelse. Norra tornens närvaro är påtaglig eftersom de reser sig över kringliggande bebyggelse och skogsriddån. Detaljplanens volymer avtecknar sig tydligt i fonden. Tillsammans med byggnaderna i Östra Hagastaden bildas en ny bebyggd fond vilken delvis ansluter till den befintliga.

Bebyggelsen inom Norra Hagastaden har i princip samma skala och höjd som nollalternativet. Förändringen mot nollalternativet blir därmed förhållandevis liten. Bebyggelsefronten kommer närmare, men på detta avstånd blir differensen begränsad. Den nya taksiluetten ligger något ovan den befintliga, med undantag för den högre volymer i kvarter 12-2 vilken lyfter sig ovan övriga volymer i Norra Hagastaden. Avståndet och den tydliga trädriddån som omsluter vattenspejeln gör att upplevelsen av landskapsrummet fortsatt dominerar vyn. Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på denna vy.

VY 5 - BRUNNSVIKEN/BELLEVUE SMÅBÅTSHAMN

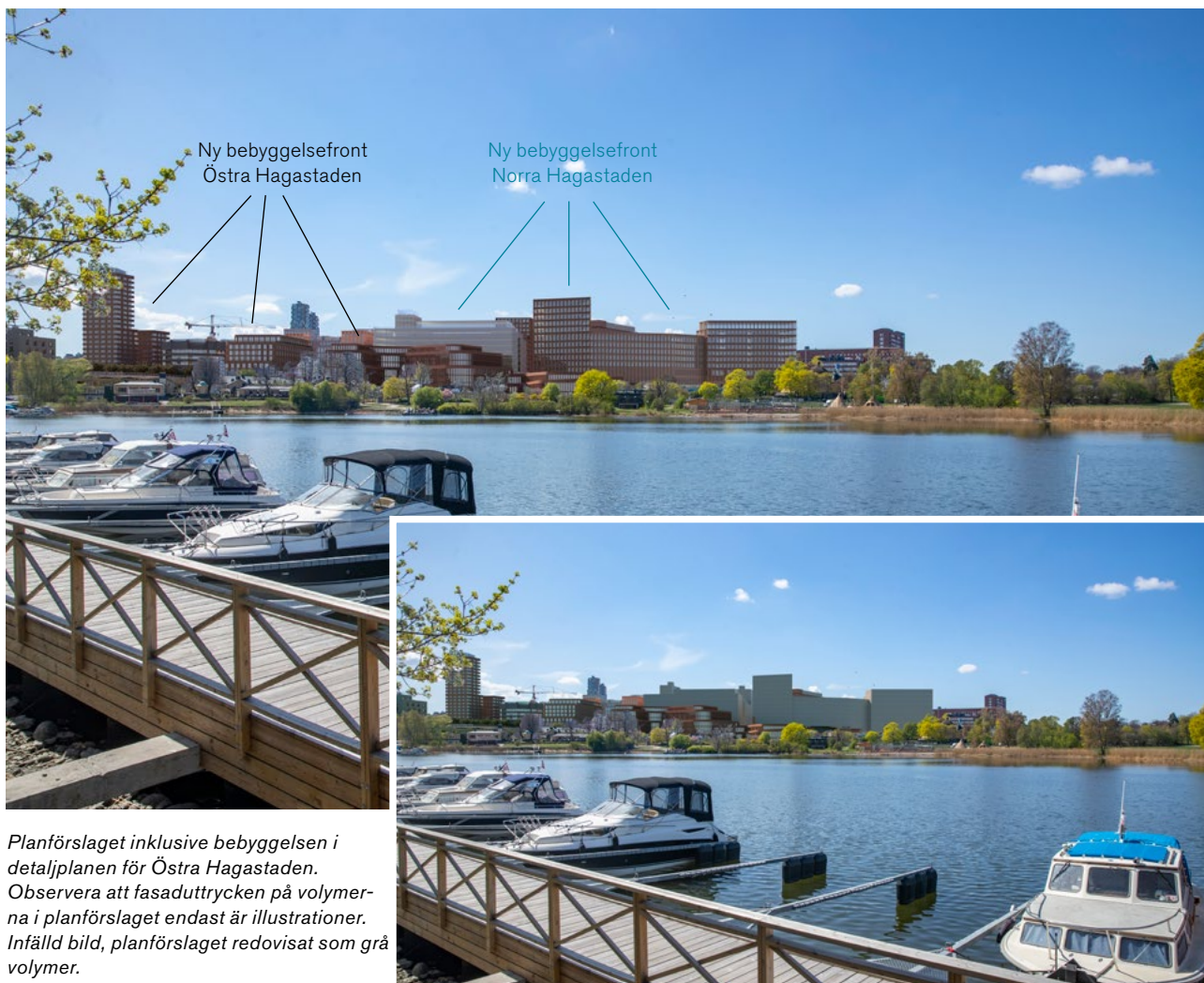
Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy analyserades inom planarbetet för Östra Hagastaden. Vyn har även tagits med i denna analys av Norra Hagastadens påverkan eftersom planförslaget är väl synligt från denna plats och därmed en av vyer som påverkas mest.

NOLLALTERNATIV

- Den sammanhängande höga oregelbundna bebyggelsefronten vid Karolinska sjukhuset och Östra Hagastaden, gör stadens närvaro påtaglig.
- Östra Hagastadens bebyggelse är särskilt framträdande i denna vy.
- De uppskjutande byggnadskropparna ökar upplevelsen av en oregelbunden och något orolig, stadssiluet.
- Parklandskapet kring vattenspegeln uppfattas mer som en stadspark än som ett historiskt parklandskap.
- Parkrummet definieras av vattenspegeln med omgivande trädplanteringar, gräsbevuxna stränder, vassbevuxna strandkanter.
- Mellan bebyggelsen och parken samt inom parken finns en gles trädridå som omsluter vattenrummet.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

Planförslaget får en tydlig påverkan på denna vy. Bebyggelsefronten kommer närmare parkrummet. Den tidigare uppbrutna och något oroliga bebyggelsefronten ersätts med en ny, lugnare och mer homogen front i en större skala. Stadens närvaro blir än tydligare och får en dominerande roll i denna vy. Höjdmässigt ansluter de nya volymerna till de högre volymerna inom Solna sjukhusområde, men utbredningen är tydligt större. Det ger en mer homogen och urban karaktär än dagens mer uppbrutna bebyggelsefront. Den lilla trädridån söder om E4:an försvinner vilket bidrar till att fasaderna framträder tydligare.

Taksiluetten ansluter till den befintliga med varierande höjder och enstaka uppstickande volymer. Volymerna har bearbetats för ett mer uppbrutet och varierat uttryck, vilket är positivt för upplevelsen av den nya fronten. Tegel som fasadmateriell ansluter till sjukhusområdets berättelse och bidrar till en mjukare övergång mot parken. Planförslaget innebar i viss mån att siluetten blir lugnare, men den höjs. Sammantaget medför planförslaget skada på denna vy.

VY 6 - HAGAPARKEN/ HAGA SÖDRA GRINDAR

Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget. I denna vy är skillnaden liten.

VYN

Denna vypunkt har valt utifrån Hagaparkens historia och tiden då parken var stängd för allmänheten. Det var en av entréerna och utgör därmed en historiskt koppling. Vyn har tagits med eftersom planförslaget ligger relativt nära denna plats och har potential att påverka det historiska mötet.

NOLLALTERNATIV

- Denna vy definieras av Haga södra grindar uppförd på 1810-talet, ett minne från den tid då parken var stängd för allmänheten.
- Parklandskapet med uppvuxna träd dominerar i förgrunden.
- Trafikleden framträder tydligt mellan parken och Karolinskas byggnader.
- Karolinska sjukhusets oregelbundna bebyggelsefront framträder tydligt i fonden.
- De uppskjutande byggnadskropparna bidrar till upplevelsen av den oregelbundna siluetten.
- De uppvuxna träden utgör blickfång.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

Planförslaget bedöms ha liten påverkan på denna vy. Den idag något oroliga stadsfronten och stadens närvaro är redan påtaglig i denna vy, likaså trafikleden. Med planförslaget flyttar stadsfronten närmare parken, framför allt blir den högre och den får ett mer samtida uttryck. Mötet mellan park och stad blir skarpare. Parklandskapet och de uppvuxna träden i förgrunden består. Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på denna vy.

VY 7 - HAGAPARKEN/ TINGSHUSET

Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

VYN

Denna vy har tagits med eftersom det är en välbesökt plats och den har identifierats som den plats där planförslaget har störst potential att påverka landskapsrummet.

NOLLALTERNATIV

- Den öppna gräsytan omgiven av stadens bebyggelse och en gles trädridå definierar denna vy.
- Tingshuset är tydligt närvarande, men bakomvarande bebyggelse dominerar vyn.
- Trafikleden framträder tydligt mellan parken och Karolinskas byggnader.
- Karolinska sjukhusets oregelbundna bebyggelsefront reser sig över Tingshuset och trädridån.
- Till vänster i bild framträder Östra Hagastaden där stadsfronten är framflyttad.
- Jubileumshuset i Östra Hagastaden utgör ett nytt och tydligt tillägg i stadssiluetten.

Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden. Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer. Infälld bild, planförslaget redovisat som grå volymer.

BEDÖMNING

Planförslaget får en mycket tydlig påverkan på denna vy. Av analyserade vyer är detta den där planförslaget får störst påverkan. Planförslaget innebär att den bebyggda fronten mot parken och riksintresset kommer närmare, blir högre och mer massiv. Mötet mellan park och stad blir skarpare och kontrasten större. Tegel som fasadmateriäl ansluter till sjukhusområdets berättelse och bidrar till en mjukare övergång mot parken. Stadens visuella närvaro i parkrummet ökar märkbart.

Taksiluetten ansluter till den befintliga avseende rytmen med uppstickande volymer, däremellan är siluetten lägre och relativt jämn. Volymerna har bearbetats för ett mer uppbrutet och varierat uttryck, vilket är positivt för upplevelsen av den nya fronten. Däremot hamnar taksiluetten tydligt över den befintliga. Sammantaget bedöms planförslaget medföra skada på denna vy.

Riksintressen

Planförslaget ligger i direkt anslutning till riksintresset Haga-Ulriksdal samt i närheten av riksintressena Norra begravningsplatsen och Stockholms innerstad med Djurgården. Föreslagna ändringar inom planområdet har eller kan ha indirekt påverkan på riksintressena. Samma förutsättningar som för Nationalstadsparken gäller även för dessa områden, det vill säga Miljöbalken 4 kap 1 §:

Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

HAGA-ULRIKSDAL [AB642]

Planområdet är idag en bebyggd miljö, delvis med karaktär av hus i park. Området har sedan den första sjukhusbyggnaden successivt förtätats. Byggnaderna närmast Nationalstadsparken tillkom mellan 1935-1980. Idag är det en förhållandevis tät bebyggelse utmed E4:an. Mellan byggnaderna och E4:an finns en liten grön remsa vilken delvis bäddar in bebyggelsen och bidrar till parkrummets inramning.

I planförslaget bebyggs den gröna remsan mellan befintliga byggnader och E4:an. Norr om Akademiska stråket föreslås tre sammanhängande volymer med varierad höjd och uttryck. Söder om Akademiska stråket föreslås en volym.

Påverkan på riksintresset Haga-Ulriksdal motsvarar den som planförslaget har på Nationalstadsparken. Den har analyserats med samma vyer vilket givit samma bedömning. Planförslaget medför skada på ett antal vyer, men den visuella förändringen av parkrummet och dess påverkan för möjligheten att förstå, avläsa och uppleva Hagaparken som uttryck för 1700-talets parklandskap bedöms vara måttlig.

NORRA BEGRAVNINGSPLATSEN [AB641]

Detaljplanen har i princip ingen påverkan på riksintresset Norra begravningsplatsen. Vegetationen på och runt begravningsplatsen ramar in den och förhindrar långa siktlinjer. Den skyddar också begravningsplatsen från stadens och trafikens närvaro. Volymerna i detaljplanen är endast synliga från delar av det nordöstra hörnet av begravningsplatsen. En vy har analyserats, se nästa sida, vilken visar att de nya volymerna knappt når ovan befintlig bebyggelsefront. Volymerna utmed E4:an framträder ibland inifrån begravningsplatsens nordöstra del beroende på trädens täthet och var man befinner sig.

Planförslaget bedöms ha neutral påverkan på riksintresset Norra Begravningsplatsen.

STOCKHOLMS INNERSTAD MED DJURGÅRDEN [AB115]

Viktiga särdrag för Stockholms innerstad, omnämnda i uttrycket för riksintresset, är bland annat anpassningen till naturen, stenstadens siluett och yttre gräns, utsiktspunkter som gör det möjligt att blicka ut över stadslandskapet samt kontrasten mellan den täta staden och gröna parklandskap.

I samband med planarbetet för Östra Hagastaden studerades påverkan på ovanstående särdrag utifrån ett antal vyer, bland annat från utvalda utsiktspunkter. Framför allt studeras Jubileumshuset, ett höghus vid Norrtull. Vystudien visade att höghuset har liten eller ingen påverkan från utsiktspunkterna på Södermalm och Västerbron. Från Observatorielunden avtecknade sig höghuset ovan stadens taksiluett och från Vanadislundens framträdde

delar av Östra Hagastadens bebyggelse. Den föreslagna volymerna i Norra Hagastaden är betydligt lägre än högghuset i Östra Hagastaden. Utifrån detta kan man dra slutsatsen bebyggelsen i Norra Hagastaden inte syns från eller påverkar vyerna från Södermalm, Västerbron eller Observatorielunden. Den enda utsiktsplats som föreslagna volymerna i Norra Hagastaden syns från är Vanadislunden.

Utvald plats för vypunkt från Vanadislunden är en av få från vilken Norra Hagastaden syns. Vystudien visar att planförslagets bebyggelse syns, men att den ansluter till den nya stadssiluett som håller på att växa fram.

Planförslaget bedöms ha neutral påverkan på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.

Vy från Stora Gravkorets väg strax norr om Stora gravkoret. Detaljplanens bebyggelse skymtar ovan befintlig bebyggelse och mellan grenarna. Volymer i denna vy är gröna för att tydliggöra vad som kan komma att synas.

VY - VANADISLUNDEN

Nollalternativ, renderad bild med antagen detaljplan för Östra Hagastaden. Infälld bild redovisar nuläget.

NOLLALTERNATIV

- Stadssiluetten präglas dels av den klassiska stenstadens begränsade hushöjder, dels enstaka högre hus, dels av den pågående utbyggnaden av Hagastaden.
- Den klassiska stenstadens enhetliga byggnadsmassa med svart plåttaklandskap präglar vyn närmast parken.
- Stadssiluetten är relativt oregelbunden. Den bryts tydligt av Norra tornen, Wenner-Gren Center och det nya höghuset i Östra Hagastaden.
- Östra Hagastaden höjer siluetten och markererar kommungränsen.
- Karolinskas högre volymer kan anas i fonden.

*Planförslaget inklusive bebyggelsen i detaljplanen för Östra Hagastaden.
Observera att fasaduttrycken på volymerna i planförslaget endast är illustrationer.*

BEDÖMNING

Planförslaget får liten påverkan på denna vy. De nya byggnaderna syns, men ansluter till den nya stadssiluett som håller på att växa fram i denna del av staden. Bebyggelsefronten får vid detta parti ett annat uttryck och den blir något högre än befintlig bebyggelsefront. Kvarter 12-2 sticker upp något och syns därmed tydligare.

Sammantaget bedöms planförslaget ha neutral påverkan på denna vy.

Byggnadsminne

HAGA TINGSHUS

Haga tingshus är ett välbevarat tingshus från förra sekelskiftet, utformat som en pampig villa i en blandning av nybarock och jugend. Byggnaden stod klar i januari 1907 för Södra Roslags Domsagas räkning och användes som lokal för tingsrätten fram till 1981 då rätten flyttade till nya lokaler. Huset är ett tydligt exempel på hur stort symbolvärde arkitekturen hade i dåtidens officiella byggnader.

Trots sin relativt ringa storlek ger Haga tingshus ett imponerande intryck. (Text hämtad från Statens fastighetsverks hemsida).

Tingshuset ligger utanför planområdet men berörs indirekt genom de ändringar som föreslås i detaljplanen. Byggnaden ingår i Nationalstadsparken och är statligt byggnadsminne. Skyddsområdet för byggnadsminnet berörs inte av planförslaget.

BEFINTLIG MILJÖ

Tingshuset ligger längs med Annerovägens östra sida intill planområdets östra gräns. Byggnaden ligger i gränzonen mellan park- och trafikmiljö. Området som berörs av planförslaget består idag av parkeringar och grönytor. Mellan Tingshuset och planområdet är en kraftigt trafikerad miljö. Det är således en bullerutsatt och oomhändertagen miljö.

Tingshuset med motorvägen framför och Hagaparken bakom.

BEDÖMNING

Planförslaget innebär att bebyggelsen inom Solna sjukhusområde flyttas fram och att Nationalstadsparken får en ny rumslig inramning mot väster. Staden kommer närmare Nationalstadsparken och Tingshuset.

Byggnaderna i planförslaget får ungefär samma skala som övriga byggnader inom Solna sjukhusområde, men skapar en mer homogen bebyggelsefront. Detta tillsammans med att fronten kommer närmare Tingshuset gör att kontrasten dem emellan kommer att öka. Tingshuset behåller sin solitära placering i Nationalstadsparken. Byggnadens funktion som del av Hagaparken och som markering av de södra grindarna bibehålls. Planförslaget bedöms vara förenligt med de värden som Tingshuset representerar som byggnadsminne och som del av Nationalstadsparken.

STALLMÄSTAREGÅRDEN

Stallmästaregården är stockholmstraktens äldsta kvarvarande utvårdshus med samma funktion sedan 1600-talets mitt. Vårdshuset öppnades av stallmästaren vid Karlbergs slott Ebbe Håkansson 1645. Efter att Stockholms norra tull flyttades till platsen förbättrades affärerna påtagligt.

Gården har bevarat sin typiska 1700-talskaraktär trots många förändringar.

Stallmästaregården ligger utanför planområdet men berörs indirekt genom de ändringar som föreslås i detaljplanen. Byggnaden ingår i Nationalstadsparken och är byggnadsminne enligt kulturmiljölagen. Skyddsområdet för byggnadsminnet berörs inte av planförslaget.

BEFINTLIG MILJÖ

Stallmästaregården ligger mellan Annerovägen och Brunnsviken sydost om planområdet östra gräns. Området mellan Stallmästaregården och planområdet är idag en trafikapparat och byggarbetsplats. Enligt antagen detaljplan för Östra Hagastaden kommer ytan till stora delar bebyggas.

BEDÖMNING

Planförslaget kommer inte att påverka byggnadsminnet eftersom Östra Hagsatdens bebyggelse kommer bilda en front mellan Stallmästaregården och Norra Hagastaden.

Stallmästaregården med den framväxande Hagastaden i fonden.

Lokala intressen

KULTURHISTORISKA VÄRDEN

Sammanfattande punkter ur White arkitekters kulturmiljöanalys (2023-12-18) och Stockholms byggnadsantikvaries kulturhistoriska utredning (2004-09-26).

- Området och byggnaderna uppförda på 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet bär på kunskap om hur vården utformades och utvecklades.
- Området berättar om stora samhällsatsningar inom sociala infrastruktur.
- Byggnaderna utgör tydliga uttryck för sin tids ideal.
- Såväl parker som flera byggnader besitter höga kulturhistoriska värden.

Solna sjukhusområde 1971. Källa: Lantmäteriet

OMRÅDET

Med planförslaget påbörjas en omvandling av Solna sjukhusområde, från institutionsstad till kvartersstad. Det är med andra ord en stor förändring som placerar området i sin helhet och befintliga byggnader i en ny kontext.

Solna sjukhusområde eller Norrbacka som det ursprungligen hette, fick sin första institutionsbyggnad under 1800-talets slut. Området har därefter kompletterats och byggts ut successivt. Den tydligaste och mest påtagliga årsringen är från tiden mellan 1935-1950 då Karolinska sjukhuset uppfördes.

Utvecklingen stannade inte där utan området fortsatte att förtätas. Idag är det visserligen en splittrad miljö, men med tydliga årsringar som visar på sjukvårdens utveckling över tid. Denna berättelse kommer delvis att finnas kvar eftersom flertalet befintliga och äldre byggnader kommer att bevaras. Däremot kommer områdets karaktär förändras och bli tätare. Byggnader med bostäder och kontor tillförs området vilket är början på en ny berättelse för området.

MARK

Planförslaget medför en tydlig förändring av områdets disposition och struktur. Bland annat tas tidigare obebyggda ytor i anspråk för bebyggelse. Äppellunden öster om Eugeniahemmet hör till de ytor som förses med kvartersbebyggelse. Med det försvinner en historisk dimension i området som bär på kunskap om hur sjukvården organiserades runt sekelskiftet 1900. Det innebär även att Eugeniahemmet hamnar i en ny kontext.

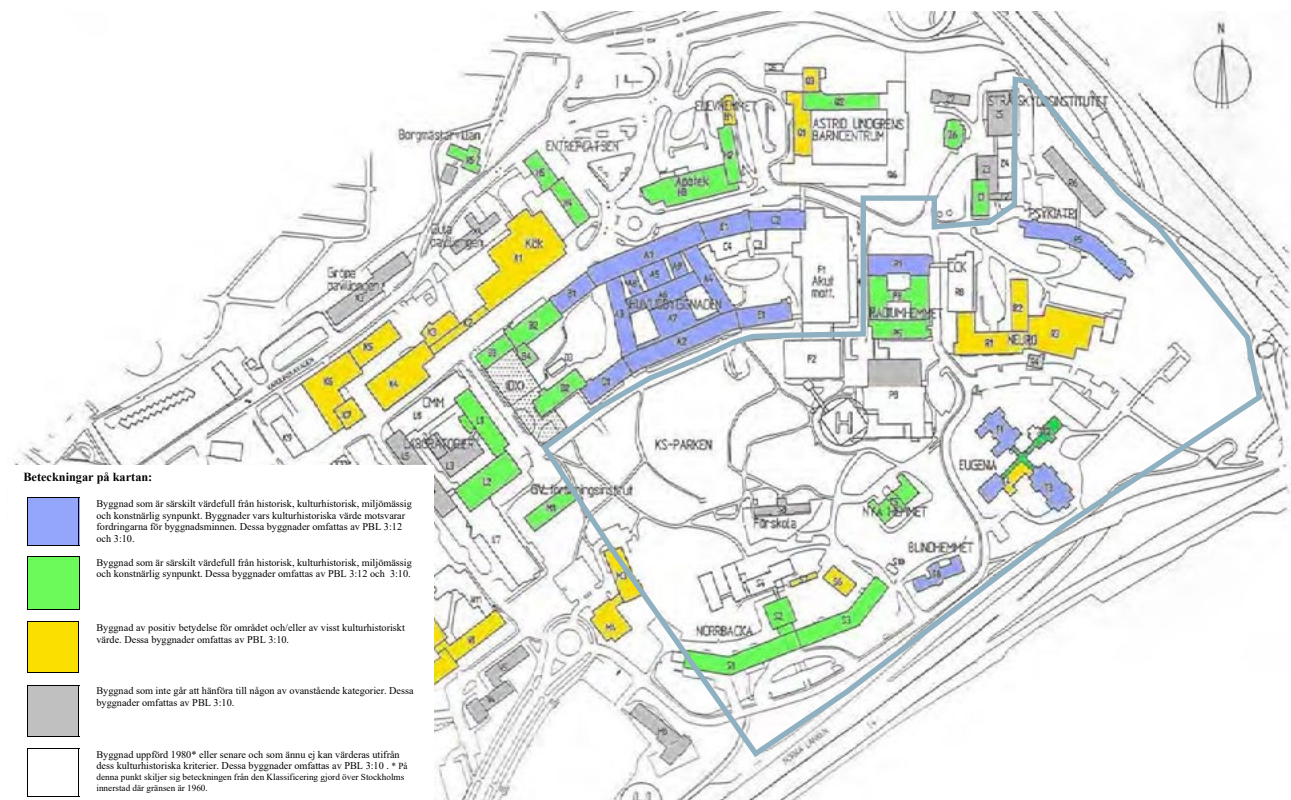
Ytan runt Blindhemmet som utgör en liten rest av en tidigare struktur kommer också tas i anspråk för bebyggelse. Sjukhusparken bevaras och blir en stadspark i området. Övriga markytor kommer att omgestaltas och anpassas till områdets nya funktion.

BEFINTLIGA BYGGNADER

Planförslaget påverkar befintliga byggnader inom planområdet. Byggnaderna inom planområdet är sedan tidigare klassificerade kulturhistoriskt. Klassificeringen har varit vägledande under processen och för hur respektive byggnad har hanterats.

Byggnader inom planområdet som är klassificerade som synnerligen värdefulla (blå) bevaras, en flyttas. Två byggnader klassificerade som särskilt värdefulla (grön) rivs, Nya Hemmet och Norrbackainstitutet. Detaljplanen medger även rivning av en del av Eugeniahemmet markerad som grön samt en del som är markerad som gul. De flesta byggnader som saknar klassificering eller bedömts ha miljöskapande värden rivs, undantaget är delar av Neurobyggnaden. En del av Neurobyggnaden (R8) bibehåller befintlig verksamhet.

Nedan återges klassificeringskartan från 2004. På följande sida redovisas vilka byggnader som bevaras, flyttas eller rivs.

Kulturhistoriska klassificering av bebyggelsen inom Karolinska sjukhusets område, Stockholms byggnadsantikvarier, 2004. Detaljplanens ungefärliga utbredning markerad med blå linje och legenden infälld i bild.

BEFINTLIG SITUATION

Befintlig situation med byggnader som påverkas av planförslaget är markerade.

- Byggnader som bevaras
- Byggnader flyttas
- Byggnader som rivs.
- Byggnader som bevaras initialt, men rivs framöver.
- Byggnader där detaljplanen medger rivning.

Majoriteten av byggnaderna som rivs eller där detaljplanen medger rivning har klassificeringen gult, grått eller vitt, det vill säga byggnader som inte klassificerats eller som bedömts ha positiv betydelse för området. Undantagen är Nya hemmet (T5), Norrbackainstitutet (S1-S3) och del av Eugeniahemmet (T2) som är grönmarkerade, det vill säga byggnader som bedömts vara särskilt värdefulla.

NY SITUATION

Ny situation när detaljplanen realiserats.

- Byggnader som bevarats
- Byggnad som flyttats
- Nya byggnader
- Byggnad som kan komma att ersättas med ny byggnad.

PÅVERKAN PÅ BYGGNADER

Eugeniahemmet (T1-T4)

Eugeniahemmet bevaras och förses till största del med rivningsförbud samt skydds- och varsamhetsbestämmelser i syfte att bevara byggnadens kulturhistoriska kvalitéer. Den byggs om för annan användning. Planen är att den ska fungera som anhörigboende och som förskola/skola. En ombyggnad kan få konsekvenser för byggnadens kulturhistoriska värden, till exempel ingrepp i stomme eller fasadändring. I det fall den östra volymen ersätts med en ny byggnad, ska den utföras med hög arkitektonisk kvalité och med material och kulör som samspelar med befintliga byggnader. Möjliga åtgärder har studerats i planprocessen. Analys och precisering av eventuella konsekvenser för de kulturhistoriska värdena hanteras inom framtida bygglovsprocesser.

Nya hemmet (T5) och Norrbackainstitutet (S1-SR)

Nya hemmet och Norrbackainstitutet rivs. Det är två av de byggnader klassificerad som särskilt värdefull som rivs för att möjliggöra den nya stadsstrukturen. Detta har negativa konsekvenser för områdets berättelse och givetvis för byggnadens kulturhistoriska värde.

Blindhemmet (T8)

Blindhemmet flyttas till ny plats och förses med rivningsförbud, skydds- och varsamhetsbestämmelser i syfte att bevara byggnadens kulturhistoriska kvalitéer. Exteriör och huvuddelen av interiören bevaras. Viss invändig ombyggnad tillåts för att kunna rymma annan verksamhet. Byggnaden hamnar på en ny plats och ett nytt sammanhang vilket är negativt för läsbarheten. En förutsättning för ett tillfredsställande slutresultat är att den nya sockeln som Blindhemmet placeras på efter flytten har samma utförande som den nuvarande stensockeln. Ytterligare en förutsättning är att omgivande mark gestaltas på ett historiskt trovärdigt sätt, till exempel som en trädgård. Byggnadens kulturhistoriska kvalitéer avseende snickerier, rum, med mera, består.

Radiumhemmet (P1-T5)

Radiumhemmet bevaras och förses med rivningsförbud, skydds- och varsamhetsbestämmelser i syfte att bevara byggnadens kulturhistoriska kvalitéer. Den byggs om för annan användning. Förslag på ombyggnader som studerats under planprocessen bedöms ligga inom ramen för byggnadens kulturhistoriska värden. Det gäller bostäder, hotell, kontor eller andra centrumändamål. Ändringar som återställer tidigare kvalitéer är positiva, till exempel rivning av senare tillkomna volymer och sätta balkonger där det funnits tidigare. Analys och precisering av eventuella konsekvenser för de kulturhistoriska värdena hanteras inom framtida bygglovsprocesser.

Neurokliniken (R1-R8)

Volymer uppförda på 1980-talet (R3) rivs. De ursprungliga volymerna (R1-R2) bevaras och byggs om till bostäder med lokaler i bottenvåningen. De förses med utformningsbestämmelser för balkonger med syfte att tillvarata R1-byggnadens karakteristiska utseende mot söder. Volymen uppförd i slutet på 1990-talet (R8), bevaras med bibehållen funktion.

Förslag på ombyggnader som studerats under planprocessen bedöms ligga inom ramen för byggnadens kulturhistoriska värden. Analys och precisering av eventuella konsekvenser för de kulturhistoriska värdena hanteras inom framtida bygglovsprocesser.

Foto: 2BK

Psykiatri (R5)

Psykiatri bevaras och förses med rivningsförbud, skydds- och varsamhetsbestämmelser i syfte att bevara byggnadens och den sydvästvända gårdens kulturhistoriska kvalitéer. Den byggs om till bostäder, där centrumändamål medges i bottenvåningen. Förslag på andra typer av ombyggnader som studerats under planprocessen, såsom hotell, bedöms också ligga inom ramen för byggnadens kulturhistoriska värden. Analys och precisering av eventuella konsekvenser för de kulturhistoriska värdena hanteras inom framtida bygglovsprocesser.

Kumulativ effekt

BEDÖMNING KUMULATIV EFFEKT

I handboken Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken skriver Riksantikvarieämbetet om hur kumulativ skada kan innebära påtaglig skada. Följande står att läsa i handboken:

Summan av flera liknande förändringar kan utgöra risk för påtaglig skada. Generellt gäller att det måste göras troligt att liknande åtgärder kommer att följa på en första åtgärd för att summan av de väntade förändringarna ska kunna beaktas vid bedömningen. Det kan handla om små sådana förändringar med återkommande påverkan på värdena, vilka till sist gör att miljön förlorar sitt riksintressanta värde. Summan av t.ex. enskilda bygglov utanför plan kan innebära att de grundläggande värdena påtagligt skadats. Om detta skulle vara fallet kan frågan uppmärksammas genom länsstyrelsens uppsiktsinsatser. Ett annat exempel är att en exploatering, t.ex. etablering av vindkraftverk, skulle kunna åberopas till stöd för ytterligare exploateringar i området. Även de samlade konsekvenserna av flera olika typer av åtgärder, d.v.s. av utvecklingen i stort inom ett riksintresse, kan utgöra grund för att hävda risk för kumulativ skada.

Ovanstående förhållningssätt och metod tillämpas i denna konsekvensanalys för Nationalstadsparken som skyddas enligt 4 kap 1 § Miljöbalken.

NATIONALSTADSPARKEN

AVGRÄNSNING

Att beskriva och analysera kumulativ påverkan på Nationalstadsparken är utmanande. I dagsläget pågår fler parallella planprocesser i och i direkt anslutning till Nationalstadsparken. I närområdet till Norra Hagastaden har det tagits fram en detaljplan för Östra Hagastaden och för en tillbyggnad till Stallmästaregården, den senare inom Nationalstadsparken. En mindre del av detaljplanen för Östra Hagastaden är också inom Nationalstadsparken. På andra sidan Brunnsviken pågår planarbetet för en förtätning av Kräftriket. Ytterligare detaljplaner för den norra delen av Norra Hagastaden kommer att påbörjas framöver.

Utöver ovanstående projekt pågår många andra runt och i Nationalstadsparken, såsom Frösundavik, Bergshamra, Beckholmen, Frihamnen, Hjorthagen och Gröna lund. En sammanvägd bedömning av alla dessa detaljplaner låter sig inte enkelt göras, framför allt inte inom planprocessen för Norra Hagastaden. Inom ramen för denna planprocess begränsas analysen till närområdet och de planer som omnämns i första stycket ovan. Dessa detaljplaner påverkar samma parkrum och de har visuell koppling.

Den pågående detaljplanen för Kräftriket har liten påverkan på landskapsrummet då föreslagna byggnadsvolymer i huvudsak håller sig bakom och under befintlig trädråd. Planen omfattar en så kallad områdeskaraktär beskriven som *Mer bebyggda och anlagda områden*. Dessutom är syftet med planen att stärka befintlig verksamhet vilket ligger i linje med det kungliga tomrättsavtalet för området. Utifrån ovanstående bedöms inte planprocessen i Kräftriket vara relevant för bedömning av kumulativa effekter för Norra Hagastaden.

BEDÖMNING

Detaljplanerna för Östra och Norra Hagastaden innebär att stadsfronten kryper närmare parken och de tillför en större skala som gör kontrasten mellan park och stad större. Den lilla buffertzonen som förekommer tas delvis i anspråk, men den består i huvudsak av transportleder. Det som sker är att stadsfronten mot parkrummet blir mer massiv vilket innebär negativ påverkan på upplevelsemässiga värden. Bedömningen är att den kumulativa effekten av detaljplanerna medför skada, men inte påtaglig skada på Nationalstadsparken. Denna bedömning baseras dels på att det idag redan finns en tydlig stadsfront i aktuellt område, dels på att utvecklingen av detta område redan bedömts vara möjliga att förena med Nationalstadsparkens värden. Vidare förekommer redan föreslagna höjder i den befintliga bebyggelsefronten. Skillnaden är att planförslaget tillför en mer enhetlig högre höjd.

Viktigt för den sammanvägda bedömningen är att utpekade och beskrivna värden inom Nationalstadsparken består så som:

- Naturscenerierna med de bevarade parkerna runt Brunnsviken
- Samspelet mellan det forna kulturlandskapet, inklusive skogsbestånden
- Områdets skönhet och lättillgänglighet, de kulturhistoriska attraktionerna och det omväxlande landskapet

Bebyggelsen är även förenlig med målbilderna för området preciserade i vård och utvecklingsplanen för parken.

Framför allt har följande målbilder studerats:

- Brunnsvikens vattenyta ska värnas som centralmotiv och hållas öppen.
- Sambanden över Brunnsviken ska upprätthållas med särskild uppmärksamhet på vyer och fondmotiv från strategiska platser i de engelska landskapsparkerna. Ny bebyggelse ska lokaliseras och utformas med hänsyn till horisontlinje, topografi, och vegetation.

Till bedömningen ska detaljplanen för Stallmästaregården adderas, i sammanhanget en mindre volym men inom Nationalstadsparken. Dess betydelse för effekten som Östra och Norra Hagastaden medför får betraktas som liten.

HAGA-ULRIKSDAL [AB642]**AVGRÄNSNING**

Förutsättningarna för analys av kumulativa effekter på riksintresset Haga-Ulriksdal överensstämmer med de för Nationalstadsparken. Det är samma planer som medför påverkan, det vill säga Norra och Östra Hagastaden, Stallmästaregården och Kräftriket samt de detaljplaner för Norra Hagastaden som kommer att påbörjas framöver.

Samma avgränsning som redovisad för Nationalstadsparken gäller för riksintresset Haga-Ulriksdal. Det är i första hand detaljplanerna för Östra och Norra Hagastaden som medför påverkan. Stallmästaregården påverkar också, men på annat vis och i förhållande till stadsutvecklingsprojekten har den liten betydelse för den samlade bedömningen.

BEDÖMNING

Detaljplanerna för Östra och Norra Hagastaden innebär att stadsfronten kryper närmare parken och de tillför en större skala som gör kontrasten mellan riksintresset och staden större. Den lilla buffertzonen som förekommer tas delvis i anspråk, men den består i huvudsak av transportleder vilka kommer kvarstå efter genomförda detaljplaner. Det som påverkas är vyer och fondmotiv från parken samt utblickarna över Brunnsviken. Bedömningen är att den kumulativa effekten av detaljplanerna medför skada på riksintresset, men inte påtaglig skada. Denna bedömning baseras dels på att det idag redan finns en tydlig stadsfront i aktuellt område, dels på att merparten av uttrycken för riksintresset inte påverkas, så som sambanden över Brunnsviken, de fria siktstråken.

NORRA BEGRAVNINGSPLATSEN [AB641]

Detaljplanen för Norra Hagastaden påverkar inte detta riksintresse. Inte heller detaljplanen för Östra Hagastaden.

STOCKHOLMS INNERSTAD MED DJURGÅRDEN [AB115]

AVGRÄNSNING

I likhet med utvecklingen i och kring Nationalstadsparken pågår många parallella planprocesser som på ett eller annat sätt påverkar riksintresset. En sammanvägd bedömning av alla dessa detaljplaner låter sig inte göras inom planprocessen för Norra Hagastaden. Inom ramen för denna planprocess begränsas analysen till närområdet och den påverkan som pågående detaljplaner i närområdet bidrar till. I detta fall är det Hagastadens olika detaljplaner samt pågående plan för västra Vallhallavägen som har studerats.

BEDÖMNING

Det är framför allt detaljplanen för Östra Hagastaden och Jubileumshuset som är relevant för detta riksintresse. De analyser och bedömningar som gjordes inom planarbetet för Stockholms del av Hagastaden kvarstår. Norra Hagastadens påverkan är obetydlig och har därmed ingen betydelse för den samlade bedömningen.

Sammanfattning

NATIONALSTADSPARKEN

Planförslaget medför indirekt påverkan på parklandskapets kulturvärden. Det får en tydlig visuell påverkan på flera av de analyserade vyerna. Den visuella påverkan är särskilt tydlig i vyerna från närområdet. I följande vyer utgör planförslaget ett märkbart tillägg; Vy 2 Kungliga begravningsplatsen, Vy 5 Bellevue småbåtshamn och Vy 7 Tingshuset. I vyerna från östra sidan av Brunnsviken har planförslaget liten påverkan på Hagaparkens upplevelsemässiga värden.

Viktiga vyer/utblickar från Hagaparken, Tivoliberget/ Pipers park och Bellevue respekteras. Vattenspegeln och möjligheten att avläsa och uppleva områden med sammanhängande grönska sedda från Brunnsvikens motsatta sida bevaras nästintill oförändrade.

RIKSINTRESSEN HAGA-ULRIKSDAL

Påverkan på riksintresset Haga-Ulriksdal motsvarar den som planförslaget har på Nationalstadsparken. Den har analyserats med samma vyer vilket givit samma bedömning. Planförslaget medför skada på ett antal vyer, men den visuella förändringen av parkrummet och planens påverkan på möjligheten att förstå, avläsa och uppleva Hagaparken som uttryck för 1700-talets parklandskap bedöms vara måttlig.

RIKSINTRESSET NORRA BEGRAVNINGSP- PLATSEN

Planförslaget har inga eller obetydliga konsekvenser för riksintresset.

RIKSINTRESSET STOCKHOLMS INNER- STAD MED DJURGÅRDEN

Planförslaget har inga eller obetydliga konsekvenser för riksintresset.

BYGGNADSMINNET TINGSHUSET

Tingshuset behåller sin solitära placering i Nationalstadsparken. Byggnadens funktion som del av Hagaparken och som markering av de södra grindarna bibehålls. Den barriär som motorvägen utgör separerar Tingshuset från planområdet. Planförslaget bedöms därför vara förenligt med de värden som Tingshuset representerar som byggnadsminne och som del av Nationalstadsparken.

STALLMÄSTAREGÅRDEN

Planförslaget kommer inte att påverka synintrycken från byggnadsminnet nämnvärt. Detta eftersom Östra Hagastadens bebyggelse kommer att bilda en front mellan Stallmästaregården och Norra Hagastaden.

LOKALA KULTURMILJÖINTRESSEN

Planförslaget innebär en omvandling av området från institutionsmiljö till kvartersstad. Det är en stor förändring som placerar området och befintliga byggnader i en ny kontext.

Samtliga befintliga byggnader inom planområdet påverkas av planförslaget. Tre byggnader klassificerade som särskilt värdefulla rivs, en byggnad klassificerad som synnerligen värdefull flyttas. Byggnader som saknar klassificering eller bedömts ha miljöskapande värden rivs.